TEXT, PROFET, FÖRSAMLING

DÅ – NU

patr. ① Abraham — tidigare ~~[illegible]~~?

↓ FÖRBUND: omskärelse (tecken), landet (löftet)

patr. ② Isak — Ett vandrande folk – nomader

↓

patr. ③ Jakob: Egypten → till en början bra, sedan sämre

↓ dåset

12 söner — Förslavas

12 stammar — Farao förföljer israeliterna

Moses i vassen

Brinnande buske – JHWH

Juda, Benjamin, Levi – prester

Samtal Farao – 10 landsplågor

Leder folket ut ur Eg.

Sinai

Berget: dekalogen 613 (10 budord)

· Guldkalv – krossar stentavlor

Nya stentavlor (tecken)

– FÖRBUND: följa Herrens bud, vara hans (löfte) eget folk

Vandring 40 år

Judendom ⇒ Judendom

↓

Kaanans land. Styrs av 12 stammar

Domare: Simson, Deborah, Gideon

↓

Kunganke: Jerusalem huvudstad

Kung David – Guldålder

↳ Salomo: 1a templet (förstörs av Bab.)

2a temp. ca 500 f.kr. – 70 e.kr.

Den judiska tron

▷ Texter: Torah (läran) mos.
Neviim prot.
Ketuvim skrift.
} TaNaK (GT)

Talmud (muntliga läran) mishna tolkn., utlägg., komment. "Livets vatten"

▷ Sabbat: Gud skapar 6 dagar, (vilar) 7
Guds folk: inte bättre utan särskild plats i historia
Mitzvot: 613 (sammanfattn. 10 bud)
- varför viktigt att följa? Förnuft?
-> Guds folk: Förbund

Mannen: andlig fostran
Kvinnan: förbereder mat osv. Hushåll.

▷ Halacha - Levnadsreglerna
- Människan: relationer, leva familj o samhälle, mat, dryck, omskärelse, begravningar osv.
- Tiden·historia: sabbat, högtider
- Platser: regler för Templet, synagog, hemmat, begr.

Kashrut: lämplighet (matregler) - orena tvåklövade utan idissla
▷ - Kosher: nötkött, fågel, (slaktat på rätt sätt)
fisk m. fjäll o fenor. får
- Trefa: svinkött, blodmat, ål

Mjölkmat + (+fågel) kött ≠
- olika kärl
- ≠ mjölk t. maten
≠ gräddsås
≠ kaffe mjölk efter maten

REGEL: inte blanda
Förlorar identitet.
Helighet farligt om man är oren.
Fysiskt, moraliskt, rituellt, andligt

Clarence Denise Joanna
Mikaela Desiree

JUDENDOM FORTS.

1000 f.v.t. Guldålder
- Domare: Simson, Deborah, Gideon
- Kung: David
  - Salomo → 1:a templet (Salomos tempel)

700 f.v.t.: Babyloniska fångenskapen → "Exil" skapar identitet, gemenskap?
- Nordriket (Israel): assyrier
- Sydriket (Judea) - babylonierna → bab. fång.

539 f.v.t. Frihet!
- Perserna besegrar bab. Sydrikets inv. får återvända

70 ~~efter~~ e.v.t. Templet brinner ned
- Alexander den Store
- Judarna fördrivs → diasporan (förskingring)

ÖVERGÅNGEN T. RABBINSK JUDENDOM

Vad hände sen?

Judar i Europa: förakt o förföljelser främst av kristna
- Undantag ex. Spanien (700-talet →)
- Kristendomen: judar ansv. för Jesu död
  - = förbunden inaktuella

Sionismen: judisk stat Theodore Herzl
- växer 1900-tal
- efter WW2 → 1947 FN = Israel (judiska delen) / Palestina (arabisk del) } 1948 Krig

~~[struck-out word]~~ ÖVERGÅNGEN T. RABBINSK JUD.

Israel = småriken

Konkurrerande sekter

- Sadukéer: "statsreligion". Kung Davids överstepr. Sadok
  - Tempelkult
  - Offer: renhet o kontakt m. Gud
  - Styret
- Fariséer
  - synagogor, Gtj, sabbat
  - ~~Gör~~ Lär ut Mose lag
  - Muntliga lagen (Talmud)
  - Om mnsk följer lagen återuppstår Israel
  - Dödas uppståndelse
- Esséer
  - Dualistisk sekt: egen kalender -> kamp gott/ont
  - Pessimistiska mot Jerusalem styre (korrupt)
  -

FÖRSTA JUDISKA KRIGET

Revolt mot Romarriket (Titus belägrar Jer.)

↓

Fariséer o Jesustroende judar överlever

- blir starkare

Judarnas historia!
1900-587

Abraham
Forbundet!
1800

Utvandring till EG
1500

Forbund
Mose
1200

Mercriptahs stele=
ordet Israel ar namnt
forsta gången, besegra-
des stamnamn namns
1200

Saul-David Salomon
Eg forebild Sakrala kunga-
domen och praktfullt hov
1050=Kungadomet

Baal
Kung-Storman-Folket
800 talet

1900
Okat statsbyggande

1300
Echnaton
Monoteism i Eg
Amarnabreven=återspeglar livet i
Palestina Skrivna av ståthållare,
fodgar, namner ej
uttåget eller intåget ur Eg

Habiru=Fredlosa grupper och flyk-
tingar som bildar nya stammar i
bergen=nomader Bildar statsstater i
bergen, ex terassodling etc

925
Nordriket och Sydriket

587
Sydriket
Jerusalemfaller
Skyller detta på
Baalsdyrkan

Judarnas historia!
587-0

Sabbaten

Under 24 timmar skall man endast tanka, tala och umgås med Gud Fadern(aldste) laser/undervisar om den judiska

laran Jude=fodd av en judisk kvinna

Gemara fardig
Gemara+Mishna=Talmud
Kalendern (Månkalender)
550-500

Mackabeeiska upproret
165

Uppror mot Romarna
66

200 evt
Talmud ar fardig

586-539
Fångenskapen i babylon
Omskarelsen
Synagogan ersatte templet
Laglydnad=613 bud
Sabbaten
grunden for Talmud=Mishna

539
Återvander och bygger upp
templet

63
Ockupation av
Romarna

73
Basadaklippan

500-200evt
Gamla testamentet sammanstalls

Förbunden!

Abraham=Adonai gav judarna ett land och guden fick ett folk =Forsta forbundet

Moses=Adonai gav folket laran/lagen =Andra forbundet

(Noa=Noaks ark)

Sammanfattas i följande;

Am Jisrael=Israels folk-Eretz Jisrael=Israels land-Torat jisrael=Israels lara

Konsekvensen är att det är mer än en religion!

Civilisation-Etnisk tillhorighet-Nationell identitet-Intellektuellt stallningstagande

Ett språk-En kultur/tradition-En historia

Judendom

Am Jisrael Israels folk
Eretz Jisrael Israels land
Torat jisrael israels lära

Mer än en religion!!

Civilisation Etnisk tillhörighet Nationell identitet Intellektuellt ställningstagande

Ett språk En kultur/tradition En historia

Symboler

Menoran=sjuarmade ljusstaken
Davidsstjärnan=Davids mage/sköld
Torah skåpet=Torah rullarnas plats
Tamid=Eviga lampan
Bima=Podium som liturgin leds från.
Keppa=Mössan

Sionismen

Nationell rörelse 1800-talet
Masada intogs år 73 e kr.
1896 Theodore Herzl Der Judenstaat
1917 Engelsmännen Palestina.

Antisemitism=teologisk, politisk, sociala former.